

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติแนวพุทธศาสตร์ ศึกษากรณีวัดสันติพุทธาราม ตำบลหนองขาว อำเภอ
โพธาราม จังหวัดราชบุรี และพุทธสถานปฐมอโศก ตำบลพระประโทน อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
BUDDHIST NATURAL RESOURCES MANAGEMENT : THE STUDIES OF WAT
SANTIBUDDHARAM NONGKWANG SUBDISTRICT PHOTHARAM DISTRICT RAJBURI
PROVINCE AND BUDDHASATHAN PATHOM ASOKE PHRAPRATHON SUBDISTRICT MEUANG
NAKHON PATHOM DISTRICT NAKHON PATHOM PROVINCE THAILAND

เสาวพงษ์ ยมาพัฒน์ 4836780 SHCR/M

ศศ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ปฐมพงษ์ โพธิ์ประสิทธิ์นันท์, D.Phil., พิเชษฐ กาลามเกษตร์ อ.ม.,
วราพร ศรีสุพรรณ, ศษ.ม.

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง
กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (2) วิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของ
กรณีศึกษา (3) เสริมสร้างแนวคิดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแนวพุทธศาสตร์ โดยการศึกษาข้อมูลด้าน
เอกสาร จากพระไตรปิฎก คัมภีร์ชั้นรอง รวมทั้ง ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาภาคสนาม
จาก กรณีศึกษา 2 แห่งคือ วัดสันติพุทธาราม ตำบลหนองขาว อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี และ พุทธสถาน
ปฐมอโศก ตำบลพระประโทน อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติแนวพุทธศาสตร์มีส่วนที่สอดคล้องกับการ
จัดการทรัพยากรธรรมชาติสมัยใหม่หลายแนวคิด โดยเฉพาะแนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเชิง
จริยศาสตร์ และพบว่าหลักพุทธธรรมที่สนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติดี 2 ระดับคือ ระดับโลกียะ
ได้แก่ หลักอหิงสา กตัญญูกถเวที เมตตา กรุณา บุญนิยมและสาธารณ โภที ระดับโลกุตระได้แก่ หลัก
ปฏิจจนูปบาท มัชฌิมาปฏิปทา โยนิโสมนสิการและสติสัมปชัญญะ ซึ่งทั้ง 2 ระดับมีความเชื่อมโยงกันใน
ลักษณะที่ยึดหยุ่น โดยมีหลักพุทธธรรมเป็นแกนกลางร่วมกันซึ่งผู้วิจัยเรียกว่า “การเชื่อมโยงแบบเกลียว” รวมทั้ง
พบว่ากรณีศึกษาทั้ง 2 มีส่วนที่เหมือนคือไม่เห็นด้วยกับระบบทุนนิยม เน้นการปฏิบัติมากกว่าปรีชา เน้นการ
พัฒนาคน ส่วนต่างคือพุทธสถานปฐมอโศกเน้นการปฏิบัติตน โดยใช้ศีลนำและจัดให้เป็นวิถีชีวิตของชุมชนที่มี
การจัดตั้งอย่างเป็นระบบ วัดสันติพุทธารามเน้นการสร้างปัญญาโดยวิถีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเพื่อ
สนองตอบความต้องการพัฒนาทางจิตและศีลธรรมของปัจเจกบุคคล อีกทั้งพบว่าการจัดการทรัพยากร
ธรรมชาติแนวพุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ แบบผสมสามวิธี แบบเชิงโครงสร้าง แบบเชิงกลุ่มหรือแบบมีส่วนร่วม แบบ
เชิงองค์การสมัยใหม่ และแบบธรรมชาติ

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติแนวพุทธศาสตร์เป็นทางเลือกที่
จำเป็นและควรนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชน สังคมและนโยบายภาครัฐและเอกชน

คำสำคัญ : การจัดการทรัพยากรธรรมชาติแนวพุทธศาสตร์

BUDDHIST NATURAL RESOURCES MANAGEMENT : THE STUDIES OF WAT SANTIBUDDHARAM NONGKWANG SUBDISTRICT PHOTHARAM DISTRICT RAJBURI PROVINCE AND BUDDHASATHAN PATHOM ASOKE PHRAPRATHON SUBDISTRICT MEUANG NAKHON PATHOM DISTRICT NAKHON PATHOM PROVINCE, THAILAND

SAOWAPONG YAMAPHAT 4836780 SHCR/M

M.A. (COMPARATIVE RELIGION)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: PATHOMPONG BODHIPRASIDDHINAND, D.PHIL., PICHET KALAMKASAIT, M.A., WARAPORN SRISUPHAN, M.ED.

ABSTRACT

This quality research aims (1) to study Buddha Teachings in natural resources management; (2) to comparatively analyze the method of 2 case studies' natural resources management; and (3) to encourage the concept of Buddhist natural resources management. Data were collected from Tipitaka and commentaries, texts, articles, related research, and field study at the temple Wat Santi Buddharam, Nongkwang subdistrict, Photharam district, Rajburi province and Buddhasathan Pathom Asoke Phraprathon subdistrict, Meuang Nakhon Pathom district, Nakhon Pathom province, Thailand.

The study found that the concepts in Buddhist natural resources management are related to scientific natural resources management conceptions, especially regarding ethical natural resources management. Furthermore, there are two supporting Dhamma levels concerned with natural resources management. The first level is Lokiya, which contains Avihimsā, Kataññukatavedī, Metā Karuṇā, Boṇṇiyom, and Sadharanabhogī. Lokuttara is the highest level, and contains Paticcasamuppāda, Majjhimāpatipadā, Yonisomanasikāra, and Sati Sampajañña. Moreover, the Buddha Teachings are at the core of these levels, they have flexible relationships with each other that I call "Spiral Connection". The comparative case studies indicate that the points of similarity are a disagreement with capitalism, a belief in strong self-practice rather than study of the scriptures, and encouragement of human development. Likewise, their objectives in natural resources management are to create a beneficial place for self-practice although through different methods; the Buddhasathan Pathom Asoke temple established systematically a community lifestyle through the core precepts of Buddhism, but Wat Santibuddharam self-cultivated meditation for individual spiritual development. Lastly, Buddhist natural resource management should be encouraged by a mixed model, structural model, group model, new organizational model, and natural model.

It is clear that Buddhist natural resources management is the most important alternative concept for application in the community, social, private and public policies.

KEY WORDS: BUDDHIST NATURAL RESOURCES MANAGEMENT

144 pages.